

Dyrebeskyttelsen Norge

Dyrebeskyttelsen Norge
Øvre gate 7
0551 OSLO

Tlf: 23 13 92 50
Org.nr: 971277475
www.dyrebeskyttelsen.no

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Oslo 30.08.22

Innspill til regjeringens arbeid med ny dyrevelferdsmelding

GENERELLE KOMMENTARER

Dyrebeskyttelsen Norge (DN) takker for muligheten til å komme med innspill til dette svært viktige og etterlengtede arbeidet.

Å leve er ikke nok

For at dyr skal ha god velferd, er det en del grunnleggende behov som må dekkes. Den engelske Brambellkommisjonen utredet i 1965 begrepet dyrevelferd, på oppdrag fra myndighetene i Storbritannia. Med «de fem friheter» oppsummerte kommisjonen hva som var viktig for god dyrevelferd; frihet fra sult og tørste, frihet fra fysisk ubehag, frihet fra smerte, skade og sykdom, frihet fra angst og frykt og frihet til å utføre naturlig adferd. Disse frihetene bør danne grunnlaget for vår felles forståelse av dyrevelferd.

Dyrevelferdsloven av 2009 har som formål å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr og i dag har dyrevelferdsbegrepet utviklet seg videre fra Brambellkommisjonens arbeid på 60-tallet. Dyr skal ha et liv verd å leve. Dermed er det ikke bare fravær av negative følelser og opplevelser som skal reduseres, men dyrene må også få mulighet til positive opplevelser. Og det er nettopp ved dette punktet at det er sprikende oppfattelse av hva som er «god dyrevelferd». Dyrevelferdslovens ordlyd er helt tydelig på at dyr skal få mulighet til stimulerende aktiviteter og naturlig atferd (§23). Mye av dagens forskning på dyrevelferd går nettopp ut på å finne ut hva det er som beriker dyrenes liv og gir dem positive følelser og opplevelser. I besetninger hvor det er fravær av sykdom og skader kan det være gode produksjonsresultater, men disse resultatene forteller oss altså lite om dyrenes opplevelse av egen livskvalitet.

Forvaltningen av dyrevelferdsloven

Dyrebeskyttelsen Norge mener at forvaltningen av dyrevelferdsloven er mangelfull og tror dette i stor grad skyldes Mattilsynets manglede ressurser til å prioritere dyrevelferd. Det er en ulempe for Mattilsynet at det ikke er krav om ID-merking av familiedyr, og det umuliggjør effektivt tilsyn ved bruk av databaser. Det er også en hemsko i møte med både dyresamlere og dyrekolonier, som gjerne krever enorme ressurser fra Mattilsynet og der prosessen ville vært mer effektiv for forvaltningen og bedre for dyrene om det fantes krav til ID-merking. Det kommer tydelig fram i flere av sakene som Dyrebeskyttelsen Norge har vært involvert i og der dyrene har måttet lide i årevis, at forvaltningen mangler både ressurser og verktøy til å effektivt håndtere disse sakene.

I tilfeller der eldre bønder har dårlig dyrehold som ikke lett lar seg korrigerer med Mattilsynets veiledning og rettledning bør det være lav terskel for at bonden få pålegg om avvikling dersom om bonden er over 70 år. Dette på lik linje med at man ved samme alder mister stillingsvern i ordinære yrker.

Dyrebeskyttelsen Norge mener også at det er uheldig at personer som har vanskjøttet eller mishandlet dyr får lov til å beholde et stort antall dyr. Her mener vi at det må komme nye føringer for hvordan loven skal forvaltes og at hensynet til dyrevelferden må veie tyngre enn en privatpersons ønske om å eie dyr. Om slike personer i det hele tatt skal få lov til å holde dyr, må det være så få dyr som det ansees å være forsvarlig å holde og kun for å ivareta dyrets behov for artsfrender. Det er kritikkverdig at personer som grundig og på tross av Mattilsynets veiledning ikke greier å ivareta dyrenes velferd får beholde 10 dyr, slik vi har sett ved flere anledninger.

Dyrebeskyttelsen Norge

Mattilsynet må få pålegg om å prioritere dyrevelferd når dyr lider og er i akutt nød. Vi ser at for eksempel eksport papirer for hester som skal utenlands for å konkurrere blir prioritert over alvorlige dyrelidelser der et stort antall dyr dør. Vi mener at eksport av hest og andre tilsvarende tilsynsoppgaver må vike for alvorlige dyretragedier.

Organisering av Mattilsynet

Det er uheldig at Mattilsynet som er et næringsorgan forvalter dyrevelferdsloven. Denne organiseringen gjør at Mattilsynet havner i interessekonflikt og ressurskonflikt der dyrevelferd systematisk blir nedprioritert. Det burde vært like naturlig at annen aktivitet ble stanset slik som kjøttkontroll. Om vi som nasjon ikke har råd til å sikre dyrevelferden så har vi heller ikke råd til å ha veterinærer i kjøttkontrollen.

Noen oppgaver eller tjenester kan utføres av privatpraktiserende veterinærer og bekostes den som har nytte av oppgaven/tjenesten. Som eksempel kan nevnes eksportpapirer for hest og anthrax- utredning. Her går det an å se på DEFRA i Storbritannia som arbeider etter en slik modell, der privatpraktiserende veterinærer får offisielle oppdrag på veiene av DEFRA.

Nødvendige lovendringer

Dyrebeskyttelsen Norge mener det er behov for endringer i gjeldende lovverk og oppdatering samt supplering av forskrifter slik at dagens forståelse av dyrevelferd ligger til grunn.

- Vold mot dyr eller trussel om vold mot dyr med den hensikt å ramme et menneske må straffes etter straffelovens bestemmelser og ikke etter dyrevelferdslovens bestemmelser, der slike hendelser gjerne blir ansett som en uheldig avlaving.
- Ofring av dyr må forbys i egen bestemmelse i dyrevelferdsloven
- bruk av dyredeler til uvirksom behandling innen tradisjonell kinesisk medisin må forbys. Videre må import og salg av dyredeler som uvirksom medisin forbys.
- Importforbud på pels.
- Forbud mot å bruke avlaving som bestandsregulering av familiedyr.
- påbud om merking av kjøtt fra dyr som er slaktet uten bedøvelse.
- Alle kommuner må bli pålagt å ha tiltaksplan i møte med vold mot dyr
- Alle kommuner må pålegges å ha en dyrevelferdsplan
- Det skal være forbud mot å klippe værhaar på hest og hund, da disse har en viktig sensorisk funksjon.

Holdningsskapende arbeid

Det viser seg at det er til syvende og sist holdningene til menneskene rundt dyrene som er den viktigste faktoren for at dyr skal ha det godt. Derfor bør det være krav til holdningsarbeid innen alle yrkesgrupper som arbeider med dyr. Det kan fort utvikle seg en ukultur på en arbeidsplass, så dette er like relevant for bønder, ansatte i dyrebutikker, ansatte ved dyreklinikker og i oppdrettsbransjen, samt transportører og slaktere. Kort og godt alle som jobber med dyr bør kurses i holdninger til dyrene de har kontakt med.

Veterinærdekning

Veterinærdekningen er per i dag ikke tilstrekkelig for å ivareta dyrevelferden mange steder i landet. Veterinærene må ha en arbeidssituasjon som gjør at de får nok hvile. Feil og uhell skjer gjerne når man er sliten, derfor er veterinærens ve og vel viktig også for dyrenes velferd.

Dyrebeskyttelsen Norge

Innhold

Familiedyr.....	5
Hjemløshet, dumping og ID-merking.....	5
Katte- og kaninkolonier.....	5
Skyting av katter.....	6
Kaninvelferd.....	6
Hund.....	6
Uetisk avl.....	7
Produksjonsdyr.....	9
Bøndene.....	9
Storfe.....	9
Ku og kalv.....	9
Løsdriftskrav.....	10
Okser.....	10
Kjøttfe.....	10
Fjørfe.....	10
Verpehøne.....	11
Kylling.....	11
Kalkun.....	11
Gris.....	11
Sau.....	11
Hest.....	12
Ville dyr.....	12
Forsøksdyr.....	12
Pelsdyr.....	13
Ofring av dyr.....	13
Merking av mat.....	13
WHO's diagnoseregister (ICD11).....	14
Zoobransjen.....	14
Burdyr.....	14
Tamfugl/ eksotiske fugler.....	14
Jakt.....	15
Hijakt.....	15
Buejakt.....	15

Dyrebeskyttelsen Norge

Rovdyr	15
Småvilt	15
Transport	16
Slakt	16
Halal/bedøvelse	16
Bedøvelse med Co2 og strøm	16
Reinsdyr	16
Dyrepoliti	17
Se sammenhengen	17

Familiedyr

Hjemløshet, dumping og ID-merking

Hjemløse familiedyr er et stort dyrevelferdsproblem. På tross av at Dyrebeskyttelsen Norge har drevet med holdningsskapende arbeid i mer enn 40 år er det fortsatt flere hjemløse familiedyr enn det vi greier å hjelpe. De hjemløse dyrene som ikke får hjelp i løpet av sommerhalvåret vil ha stor risiko for å sulte i hjel, fryse i hjel eller dø av sykdommer i løpet av vinteren.

Katter har størst risiko for å bli hjemløse. Antall hjemløse kaniner øker i antall og Dyrebeskyttelsen Norge opplever at alle typer familiedyr blir dumpet av sine eiere.

Katt og kanin har stor reproduksjonsevne, noe som bidrar til å forsterke problemet.

Spørsmålet om obligatorisk ID-merking har vært til avstemming i Stortinget flere ganger, men har blitt nedstemt, blant annet etter anbefaling fra Mattilsynet. Lovpålagt ID-merking av familiedyr er viktig å få på plass av flere årsaker.

ID-merking vil gjøre det enklere å koble dyr og eier sammen, både i tilfeller der dyr blir borte hjemmefra eller når uansvarlige dyreeiere dumper dyr de ikke lenger ønsker.

Et ID-merket dyr som er skadet kan få raskere behandling hos veterinær, nettopp fordi eier kan kontaktes.

ID-merking er også nødvendig for å sikre godt avlsarbeid, slik at diagnoser kan knyttes opp mot individet.

Nesten alt vi kjøper i dag er sporbart, ett av få unntak er levende dyr. Uten ID-merking, som identifiserer dyr på individnivå, blir det umulig for Mattilsynet å forvalte store deler av dyrevelferdsloven. Det er viktig å kunne bruke databaser som verktøy i tilsyn med familiedyr, for eksempel avl. Det er derfor gledelig at obligatorisk ID-merking nå ser ut til å bli en realitet for hunder. Dette er en god start, men behovet for å kunne identifisere også andre familiedyr på individnivå, er like stort, eller i mange tilfeller enda større.

Stadig flere land innfører obligatorisk ID-merking av familiedyr for å bedre dyrevelferden. Norge er i ferd med å bli en sinke i denne sammenheng.

Løsning:

- Obligatorisk ID-merking av alle familiedyr
- ID-merking knyttet mot eiers Bank-ID
- ID-merking må skje før ungdyr forlater mor
- dumping av familiedyr må etterforskes og straffeforfølges

Katte- og kaninkolonier

Katter og kaniner kan formere seg fort og overleve vinteren i kolonier. Disse koloniene finner vi ikke frittlevende i skog og mark, de er alltid knyttet opp mot menneskelig aktivitet der kattene for eksempel får ly, mat og vann. Dette dreier seg vanligvis om dyresamlere, gårdsbruk/landbruk, fiskeriindustrien, annen næring og kommunale boliger. Dyrene i disse koloniene lever grusomme liv preget av for lite mat, mye sykdom, for få gode liggeplasser og for lite av andre ressurser som er nødvendig for god velferd. I tillegg er innavl der for eksempel sønn får unger med mor utbredt med de uheldige følger dette medfører for individet. I slike kolonier dør dyrene ofte som resultat av sult, sykdom og forfrysning.

På Mattilsynets hjemmesider [Hvordan kan vi unngå hjemløse katter? | Mattilsynet](#) finnes det informasjon om hvor man skal henvende seg dersom man oppdager en koloni med hjemløse katter. Der oppfordrer de til å enten varsle Mattilsynet, politiet eller kommunen. Mattilsynet skal varsles dersom kattene det gjelder lider. Politiet skal blant annet varsles dersom kattene er et ordensproblem, det vil si dersom de skaper uro, bråk eller er til hinder i trafikken. Kommunene skal varsles dersom kattene utgjør et helse -og miljøproblem. Politiet har svært lite ressurser til å håndtere dyrevernsaker, og kommunene har ofte verken kompetansen eller ressursene til å håndtere slike saker alene.

For privatpersoner kan det være vanskelig å vite hvem som skal varsles om hva, og hvilken instans som er rett å forholde seg til. Det er også vanskelig å vite om noe faktisk blir gjort med forholdene. Dette gjør at mange velger å kontakte Dyrebeskyttelsen Norge sine lokalavdelinger og andre dyrevernsorganisasjoner når de møter

Dyrebeskyttelsen Norge

på dyr i nød, istedenfor å gå igjennom en offentlig labyrint der man ikke vet om bekymringsmeldingen eller varslingen fører frem.

Løsning:

-Mattilsynet må få ansvar for å lede arbeidet med å rydde opp i kolonier av familiedyr som ikke får sine rettigheter ivaretatt i henhold til gjeldende lovverk, lover og retningslinjer, dette må gjelde selv om dyret ikke har en kjent eier. Det er viktig at så mange dyr som mulig blir rehabilitert og omplassert, slik at Mattilsynets arbeid ikke resulterer i at publikum i frykt for at dyrene blir avlivet, slutter å varsle. Frivillige i Dyrebeskyttelsen Norges 26 lokalavdelinger hjelper gjerne til i dette arbeidet, etter beste evne.

-Arbeidet med å avvikle kolonier der dyr er syke, og dør må anses som en prioritert oppgave for Mattilsynet. I dag blir dette nedprioritert på tross av de store lidelsene som pågår.

-Det må følge midler til organisasjoner som arbeider med rehabilitering om omplassering av dyr som er mishandlet og vanskjøttet.

Skyting av katter

Årlig er det mange oppslag i media om katter som har blitt skutt. Vi har foretatt et raskt søk på retriever.no, og fant 26 unike saker i lokale medier i 2020. Det er det samme som en skutt katt hver 14. dag hele året. I tillegg vil det være tilfeller som ikke havner i media, og katter som dør av skadene og aldri blir funnet.

Systematisk skyting av katter er gjerne som et forsøk på bestandsbegrensning der en bestand ute av kontroll. Sporadisk skyting av katt må anses som et voldsproblem. Begge deler gir høy sannsynlighet for skadeskyting og vi har grunn til å tro at det foregår i strid med gjeldende forskrift, selv om disse alvorlige hendelsene sjelden blir etterforsket av politiet.

Løsning:

-Å regulere bestand av katter og kaniner er i strid med formålsparagrafen i dyrevelferdslovens, og bør forbys.

-Alle kommuner må bli pålagt å ha tiltaksplan i møte med vold mot dyr herunder også ved sporadisk skyting av katt som ikke omhandler bestandsregulering.

Kaninvern

Kanin er landets tredje vanligste familiedyr og mange anskaffer kanin til barna sine. Det er en utfordring at kaninen ikke er et veldig barnevennlig dyr, de liker blant annet ikke å bli løftet og båret på, noe barn gjerne vil gjøre. Det kreves mye av kanineier for at kaninen skal leve et godt liv. Tradisjonelt har kaniner hele livet stått alene i små bur der de nesten ikke kan bevege seg. Resultatet er kaniner som kjeder seg og som får fysiske plager som benskjørhet, forkalkninger i skjelettet og sår under potene. Mange kaniner sitter i egen urin og avføring fordi det er for dårlig plass i buret til å unngå det. Det siste tiåret har det framkommet ny og god informasjon om kaninens behov og atferd, som har resultert i nye krav til f.eks. oppstalling, fôring, samt mosjon og aktivitet. Dessverre finnes det altfor mange kaninhold i Norge i dag som ikke ivaretar kaninens velferd. Eksempler på dette er kaniner som holdes for avl og utstilling. Kaniner trenger blant annet god plass, selskap av andre kaniner og riktig mat (mye høy eller gress).

I 2021 tok våre lokalavdelinger inn 457 kaniner. 125 av disse kom til oss via Mattilsynet og har blitt fratatt eier grunnet vannskjøtsel eller mishandling. Mange av de resterende er kaniner som har blitt funnet ute og ikke kan kobles til en eier (sannsynligvis dumpet).

Løsning:

-Hold av kanin må ivareta kaninens behov for aktivitet, fôring og sosial kontakt både når kaninen holdes for kjøttproduksjon, i dyrebutikk eller som konkurransedyr.

Hund

I dag går man mer og mer over på positiv trening av hund, der fysisk straff og ubehag ikke er en del av treningsregimet. Dessverre finnes det noen hundemiljøer som holder fast ved de gamle metodene hvor det er viktig å dominere hunden og være en tydelig «sjef». Kraftige rykk i halsbånd, løfting i nakkeskinn, hunder som kastes i bakken og klyping i ører er fortsatt et kjent fenomen innen noen hundemiljøer. Denne informasjonen er basert på henvendelser om slike saker fra publikum.

Dyrebeskyttelsen Norge

Hunden utfører mange oppgaver i samfunnet både som selskapsdyr og i arbeid for nødetatene, blinde og andre med funksjonsnedsettelse. Det er behov for økt kunnskap om hundetrening i samfunnet og derfor bør det opprettes en bachelor grad som spesialisere seg på trening av hund.

Selv om det er forbudt å bruke strøm på hund (unntaket er godkjent aversjonstrening på sau), har vi blitt informert om at dette foregår i ulike miljøer.

Noen mennesker velger hunder/hunderaser som ikke passer deres kunnskapsnivå, livstil og bruksområde. Dette medfører ofte at hundene blir frustrerte og stresset og viser dette ved å utføre atferder som vi mennesker vil kalle atferdsproblemer. Slike «vanskelige» hunder mener vi blant annet er mer utsatt for vold enn hunder som er «veltilpasset».

Løsning:

-Det må opprettes en bachelor grad spesialisert på trening av hund og hold av hundekurs for hundeeiere og hundeførere.

-Personer som driver hundekurs bør være sertifiserte og ha evidensbasert kvalitetssikret kunnskap om hundetrening og om å holde kurs for hundeeiere. Personer som ikke har slik kompetanse, skal ikke kunne holde kurs i hundetrening.

-Salg av strømhalsbånd over disk og på nett bør forbys. Ved aversjonskurs kan kursholder gjennom godkjenning fra Mattilsynet kjøpe og låne ut slike halsbånd til kursdeltakere.

Uetisk avl

Dyrebeskyttelsen Norge anser uetisk avl som det største dyrevelferdsproblemet vi har hos hundene våre i dag. Departementet påpeker at hovedhensikten med en hundeavlsforskrift er å forebygge lidelse hos nye valpekull¹. Dagens avlsarbeid i NKK-regi og den såkalte designerhundavlen medfører høy risiko for det motsatte. I dag har raseklubbene satt i gang helseprogrammer uten oversikt over rasens faktiske sykdomsbyrde og dette medfører at hunder blir tatt ut av avlen basert på feil kriterier. Det viser seg at for enkelte raser er det de vanlige sykdommene som ikke blir hensyntatt i avlen, slik som allergi, pusteproblemer og hofteproblemer. Når avlen foregår på denne måten vil sannsynligheten for at viktige og smertefulle lidelser får høyere frekvens i populasjonen øke. Disse avlsprogrammene virker altså mot sin hensikt².

1. Status politisk:

I 2019 fikk Mattilsynet i oppdrag av LMD å utarbeide en forskrift³ til §25 i dyrevelferdsloven⁴, som regulerer avl av hund. Dette forslaget er nå snart ferdig, og kommer på høring mest sannsynlig i løpet av høsten. Venstre har laget et Representantforslag om forskrift om avl av hund⁵. Saken er nå til behandling hos Næringskomiteen⁶.

I 2021 ble ordlyden i §25 endret⁷. Den nye ordlyden presiserer nå at *både dyreholdere, oppdrettere, avlsorganisasjoner og raseklubber* har et ansvar for at avl skal fremme robuste dyr med god funksjon og helse.

I hundeavlsdommen fra Oslo tingrett fikk Dyrebeskyttelsen Norge fullt medhold⁸. Norsk kennel klub anket dommen, og saken er berammet fra 19. september i år i Borgarting Lagmannsrett.

¹ <https://www.vetnett.no/getfile.php/1310012-1613480722/Dokumenter/H%C3%B8ringsuttalelser/2021/Oppdrag%20LMD%20til%20Mattilsynet%20om%20hundeavl%20110719.PDF>

² <https://www.dyrebeskyttelsen.no/wp-content/uploads/2020/10/AErlig-Talt-helsetester-legitimerer-uetisk-avl.pdf>

³ https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/forskrift_om_avl_av_hund.44261

⁴ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97>

⁵ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2021-2022/dok8-202122-265s>

⁶ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=89715>

⁷ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=84236>

⁸ https://www.dyrebeskyttelsen.no/wp-content/uploads/2022/01/Dom-i-sivil-sak-meddommere_20-169475TVI-TOSL04_Redacted.pdf

2. Hva sier de andre organisasjonene

Rådet for dyreetikk har uttalt seg kritisk til dagens hundeavl både i 1998⁹, 2009¹⁰ og 2010¹¹.

Seniorforsker ved Veterinærinstituttet Kristian Ellingsen-Dalskau mener at dagens hundeavl er «systematiske lovbrudd» og at de «skjer med bind for øynene»¹².

Veterinærforeningen hadde i 2017 opprop¹³ mot uetisk avl av hunder hvor 1580 av Norges cirka 3600 veterinærer signerte.

NRK utførte en poll¹⁴ etter hundeavlsdommen i Oslo tingrett. Av 23732 svarte 82% at de var enige i dommen.

3. Internasjonalt

EUs plattform for dyrevelferd har gjort et godt og viktig stykke arbeid med dokumentet «Responsible Dog Breeding Guidelines»¹⁵. Dette bør være førende for avl av hund også i Norge. Dyrebeskyttelsen Norge mener særlig at følgende punkter herfra er viktige, og ikke kan ignoreres i arbeidet med forskrift:

- Estimerte avlsverdier bør brukes både i valg av avlsdyr og som informasjon til valpekjøper.
- Begge foreldre må kunne pare naturlig, og ingen tvangsparinger må forekomme.
- Inseminering kan kun brukes i svært spesielle tilfeller og skal alltid utføres av veterinær.
- Innavlsgraden innenfor populasjonene bør overvåkes nøye, og man bør ha oversikt over hvor mye den gjennomsnittlige innavlen i populasjonen øker over tid

Løsning:

Dyrebeskyttelsen Norge mener at en ny forskrift kun gir mening for samfunnet dersom den

- løser dagens problemer med alvorlige helseutfordringer og ekstrem innavl hos hundene våre, **og**
- gir Mattilsynet mulighet til å utføre tilsyn med all hundeavl i Norge med relativt begrensede ressurser.

Forskriften må hensynta at avlen skal sikre både helse, lynne, funksjon («egenskaper») og slektskap på overordnet nivå hos hundene våre, uavhengig av om det er rasehund eller blandingshund, og uavhengig av hvor mange kull oppdretter har i året.

Dette kan man oppnå ved å krevne bruk av estimerte avlsverdier for egenskaper og slektskap både i valg av avlsdyr (hjemlet i paragraf 25 i dyrevelferdsloven) og som informasjon til valpekjøper (dette kan hjemles i paragraf 27 i dyrevelferdsloven).

Estimerte avlsverdier og genomiske analyser av slektskap gir også mulighet til å kunne forvalte etter «cut off points», nettopp fordi man kan tallfeste egenskapene og slektskapet. Å ta i bruk dette anser Dyrebeskyttelsen Norge derfor som en helt nødvendig modernisering av forvaltningen.

Det bør også stilles krav til om at eventuelle avlsprogram skal være basert på vitenskap og rasens faktiske problemer og være ledet av en vitenskapelig komite med oppdrettere som bidragsytere etter modell fra avl i landbruket.

Vi har databaser og teknologi for å få dette til. Allerede i dag blir 90% av alle diagnoser hos alle hunder rapportert inn i et felles diagnoseregister- Pyramidion¹⁶. Denne informasjonen burde blitt brukt både i avlsarbeidet, i tilsynet med avlen og som støtte i Mattilsynets beredskapsarbeid. Informasjonen her rapporteres i «real time» og kan autoscannes kontinuerlig. Dette åpner opp for en helt ny måte å både avle hund, drive tilsyn og sikre beredskap.

Dessuten kan Mattilsynet med lethet drive tilsyn både med oppdrettere som har mange kull og de som har få kull. Dyrebeskyttelsen Norge mener det vil være en forsømmelse om det legges opp til mindre tilsyn hos de som får få kull. Det er i slike oppdrett de aller fleste valper blir født.

⁹ <https://www.radetfordyreetikk.no/hundeavl-en-etisk-vurdering/>

¹⁰ https://www.radetfordyreetikk.no/wp-content/uploads/2009/06/2009-Uttalelse_husdyavl-i-et-etisk-perspektiv.pdf

¹¹ https://www.radetfordyreetikk.no/wp-content/uploads/2010/12/2010-Uttalelse_om_hundehold.pdf

¹² <https://www.nationen.no/motkultur/faglig-snakka/systematisk-lovbrudd/>

¹³ <https://www.nrk.no/norge/1500-dyrleger-protesterer-mot-uetisk-hundeavl-1.13563203>

¹⁴ https://www.nrk.no/norge/domstolen_forbudt-a-avle-disse-hunderasene-1.15805353

¹⁵ https://food.ec.europa.eu/system/files/2020-11/aw_platform_plat-conc_guide_dog-breeding.pdf

¹⁶ <https://pyramidion.no/>

Dyrebeskyttelsen Norge

Slik Dyrebeskyttelsen Norge ser det gir det ikke mening for Mattilsynet å utføre tilsyn etter paragraf 25 i dyrevelferdsloven, uten tilstrekkelig kunnskap om hundenes faktiske slektskap og uten tilgang på estimerte avlsverdier for helse, lynne og funksjon.

Pyramidion blir nå tatt i bruk i Norden og til en viss grad nedover i Europa. Det betyr at vi ser konturene av et paneuropeisk diagnosesystem for smådyr. Dyrebeskyttelsen Norge ser det som en selvfølgelighet at Norge skal være en pådriver for at dette blir en realitet for å sikre dyrehelse, dyrevelferd og menneskers helse. Man kan bare se for seg hvor nyttig noe slikt er for sykdommer som smitter mellom dyr og mennesker.

Dyrebeskyttelsen Norge mener at Landbruks- og matdepartementet skal ha gode grunner til å legge seg på en annen linje enn EUs plattform for dyrevelferd når det gjelder bruk av estimerte avlsverdier for utvelgelse av avlsdyr og som informasjon til valpekjøper. Dette gjelder også EUs anbefaling om monitorering av slektskap på populasjonsnivå.

Uetisk avl er ikke bare et problem hos hund. Svært mange arter lever liv som ikke er forenelig med god dyrevelferd fordi mennesker avler dem fram med ønske om et gitt utseende, for eksempel katt, hest, duer og ulike produksjonsdyr.

Produksjonsdyr

Bøndene

Det er for mange dyretragedier hvert år. Vi bruker ordet dyretragedie når et større antall dyr utsettes for alvorlig vanskjøtsel over tid slik at dyrene utsettes for langvarig lidelse og mange dyr dør eller må avlives. I en del tilfeller kan hendelsen knyttes til dårlig mental helse hos bonden. Andre medvirkende årsaker kan være økonomiske utfordringer (sliter f.eks. med å kjøpe fôr). Vi mener det må være en null-visjon når det kommer til slike hendelser.

Det er utført flere studier som blant annet har sett på bondens psykiske helse. Rapport fra Norsk Landbruksrådgivning¹⁷ konkluderer blant annet med at stor arbeidsbelastning og økonomiske bekymringer er noe av det som påvirker bønders psykiske helse mest. Doktoravhandlingen til Magnhild Oust Torske, som omhandler mental helse hos norske bønder¹⁸ konkluderer blant annet med at det er høyere forekomst av symptomer på depresjon hos bønder i forhold til andre yrkesgrupper.

Vi mener at bønder som sliter med psykiske (eller fysiske) helseplager ofte ikke vil kunne ha godt nok fokus på arbeidet sitt. Når arbeidet består i å sørge for at dyr får det de trenger for å leve (vann, mat og annet nødvendig stell) og kontakt med dyrene slik at bonden kan fange opp når dyrene ikke har det bra, vil det fort gå ut over dyrevelferden dersom bonden sliter.

Løsning:

-Vi mener derfor det er viktig å sette apparatet rundt bonden i system. Med apparat mener vi forleverandører, slakterier, veterinærer, avløsere, naboer, kollegaer, kommunens landbrukskontor mm. Det skal ringe en varselbjelle ved avvik, f.eks. at regelmessige forbestillinger uteblir, og det skal igjen mobilisere aktørene. Vi har sett at en stor utfordring dersom bonden trenger hjelp til å komme over kneika, er at det ofte mangler midler til å kjøpe fôr eller personell til å akutt ta over stedet av dyra.

Storfe

Bruk av kutrener som gir kua støt over ryggen når hun står på båsen, som også er hennes liggeplass og eneste tilgjengelige areal mesteparten av livet, må forbys.

Ku og kalv

Kalver må ikke skilles fra sin mor ved fødsel og i ammeperioden. Det å separere ku og kalv er blant de tristeste sider av norsk husdyrhold, og bør avvikes til fordel for det naturlige samvær begge har behov for. For at mor skal ha god velferd, er det å utøve morsadferd viktig. Kalven på sin side trenger å die, trygghet og omsorg fra mor for å ha god velferd.

Løsning:

-Kua og kalven bør få gå sammen i seks uker, med påfølgende gradvis, skånsom adskillelse. -Tilskudd til bøndene for å tilrettelegge for dette.

Dyrebeskyttelsen Norge

Løsdriftskrav

Dyrebeskyttelsen Norge mener at ingen dyr skal stå bundet eller sperres inne i bur eller annen innretning som hindrer naturlig adferd som er viktig for dyrets velferd. Det er fortsatt for mange båsfjøs i Norge i dag, som gjør at kyr står oppbundet størstedelen av livet¹⁷.

Løsning:

-Vi mener at det planlagte forbudet mot båsfjøs fra 2034 må gjennomføres. I tillegg må kravet om tilgang til fri bevegelse for båsky fram til løsdriftskravet kommer, opprettholdes.

Okser

I dag kommer okser i all hovedsak aldri utenfor fjøset i løpet av det halvannet året de lever. Mange okser holdes i små binger og det settes ofte dyr av ulik alder sammen, noe som resulterer i «mobbing». Dette påvirker dyrene både fysisk og mentalt og medfører dårlig velferd. Måten de fleste okser holdes på i dag er uforenlig med god dyrevelferd og det er behov for endringer. Hold av okser må tilrettelegges slik at det ikke går ut over bondens sikkerhet. Kastrering bør vurderes som et tiltak for å ivareta dyrenes velferd, bondens sikkerhet og utnytte beiteressurser som i dag ikke benyttes.

Løsning:

- Forskrift for hold av store må oppdateres
- Okser har behov for stor boltreplass for å ha god dyrevelferd
- Okser av ulik alder og vekt må ikke blandes i samme bing
- Okser skal ha beitekrav på lik linje med ku og ha mulighet til daglig mosjon
- Okser skal ha trekkfri, rein og bekvem liggeplass
- Okser kan med fordel kastreres for å lettere kunne slippes ut på beite med mer.

Kjøttfe

Når det gjelder kjøttfe er fødselsvekten til kalven veldig viktig for velferden til både ku og kalv. Det har blitt avdekket systematisk juks med fødselsvekter. Dette har medført store kalvingsproblemer, at kalv og ku har måtte avlives og det har medført stor lidelse for dyrene. Det er flere artikler om dette i Nationen¹⁸.

Løsning:

-Forskrift for hold av store må oppdateres og sette krav til forhold mellom kuas størrelse og oksens indeks.

Fjørfe

Det omfattende hold av høns for eggproduksjon og slakt tilhører en av de mest kritikkverdige dyrehold i Norge.

I industrielt fjørfehold lever fuglene i all hovedsak i store flokker hvor det er utfordrende og ressurskrevende å vurdere hvert enkelt dyrs helse og velferd. Forhold som luftkvalitet, temperatur, vanntilførsel, lys osv. vil være vesentlig for dyrenes helse og velferd. Dersom det oppstår feil i systemene som skal ivareta dyrenes levemiljø, vil det medføre store plager, lidelse og død for mange dyr. Vi anser at de fleste fjørferaser har store helseutfordringer, og dermed velferdsutfordringer på grunn av avl som retter seg mer mot ytelse og tilvekst enn helse. Generelt mener vi at industrielt fjørfehold i Norge ikke tar hensyn til fuglenes naturlige atferd og behov.

Løsning:

- Automatiske systemer som varsler dersom noe går galt kan støtte opp om luftkvalitet, vann, temperatur osv.
- økt bruk og økt forskning på kunstig intelligens til bruk i overvåking og tidligvarsling av velferdsproblemer.

¹⁷ <https://www.norsklandbruk.no/aktuelt/fortsatt-flest-basfjos/>

¹⁸ <https://www.nationen.no/naering/avlorganisasjon-mener-medlemmer-har-tuklet-med-tall-en-meget-darlig-sak/>

Verpehøne

Løsning:

- Hold av fjørfe i bur skal ikke forekomme. Uansett størrelse og innredning kan et bur ikke oppfylle de velferdskrav fuglene har. Burhold må utvikles med kort overgangstid.
- Store nok arealer og en dyretetthet som kan gi hønene mulighet til å utføre sin artstypiske adferd og til å ha et godt liv sosialt, må på plass.
- Det er påvist at de aller fleste verpehøner har brystbeinsbrudd²¹, da de avles med hovedfokus på egglegging. Dette må rettes opp i. Å avle frem dyr som ikke er robuste og har god funksjon og helse, er forbudt jf §25 i dyrevelferdsloven.
- Kverning av hanekyllinger er etisk uakseptabelt, og må erstattes av metoder for å sortere etter kjønn mens kyllingene ennå er i egget.

Kylling

Løsning:

- Hurtigvoksende kyllingraser må forbys. Å avle frem disse er i strid med dyrevelferdslovens § 25, og det bør dermed også forbys å importere slike dyr.
- Levemiljøet til kyllinger må forbedres. I dag lever de svært tett, noe som hemmer bevegelse, gir få muligheter for hvile og liten plass til miljøberikelser.

Kalkun

Løsning:

- Som kyllinger, avles også kalkun i strid med loven. Det må derfor åpnes opp for avl av normalt voksende kalkun, da også til import av rugeegg for dette formål.
- For at kalkunen skal kunne ha god dyrevelferd, må dyretettheten reduseres slik at de kan være aktive, ha mulighet til å hvile og til miljøberikelser.

Gris

I dagens intensive svineproduksjon lever grisene med høy dyretetthet innendørs. Dermed mangler grisen tilstrekkelig mulighet for å utføre normal atferd.

Løsning:

- Forskrift om hold av svin må oppdateres.
- Rutinekastning av gris for å hindre rånelukt må forbys snarest og erstattes med bruk av vaksine.
- Vi mener også at griser må få større plass. Arealkravene har vært de samme siden 2003. Forskning viser at disse bør økes med 50%²².
- Griser må sikres tilgang på tilstrekkelige arealer og et variert miljø for å få tilfredsstilt sine naturlige behov. Bruk av uteareal kan imøtekomme dette kravet. Større areal vil gi grisene mulighet til bevegelse og til et triveligere, mer stimulerende levemiljø²³.
- Fødebinger må også bli større, og gi mulighet til bevegelse for purka. Fiksering av purka tillates fortsatt i Norge, som unntak. Dette er svært stressende for purka, og hindrer naturlig kontakt mellom purke og spegris. Dyrebeskyttelsen Norge mener at det bør totalforbys å fikserte purka ved fødsel.
- Spegris bør få gå med purka i minimum 6 uker, og dette bør forskriftsfestes.

Sau

I dag er det krav om tilsyn minst en gang per uke mens sauen er på utmarksbeite i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare, skal dyra ha oftere tilsyn slik at sykdom, skader, avmagring eller andre årsaker til dårlig velferd oppdages så tidlig som mulig. Dette mener vi ikke gir grunnlag for god dyrevelferd. I 2021 var det samlede tapet av søyer og lam på utmarksbeite på 104 640 dyr, som tilsvarer 5,5 prosent av antallet sau som ble sluppet ut på utmarksbeite (1 902 186 dyr) eller ca. 1000 sauer hver dag gjennom beitesesongen¹⁹. Av disse ble 16 915 dyr erstattet som tapt til fredet rovvilt (bjørn, jerv, ulv og gaupe²⁰). Dette betyr at dødsårsaken til nærmere 88 000 dyr ikke er gjort rede for. Det må settes økt fokus på de andre tapsårsakene, og hva som kan gjøres for å redusere disse.

¹⁹ https://dir.statistikkdata.no/pt-900_del2_2021_land.html hentet 30.8.22

²⁰ <https://rovbase.no/erstatning/sau> hentet 30.8.22

Løsning:

- Tapstallene er uakseptable, derfor må det igangsettes målrettet arbeid rettet mot å få disse ned.
- Sau innendørs må sikres tilstrekkelig plass, miljøberikelse og gode, egnede liggeplasser.
- Utstrakt bruk av luftegårder året rundt bør vurderes.
- Kullstørrelse må reduseres.

Hest

Hester er veldig sosiale dyr og det å være med andre hester er et grunnleggende behov og dermed positivt for velferden. Forskrift om velferd for hest § 4 sier at «Ved alt hold og bruk av hest skal det tas hensyn til hestens adferdsmessige, sosiale og fysiologiske behov, og hesten skal beskyttes mot fare for unødig stress, smerte og lidelse. Det skal legges til rette for at hest kan holdes i grupper der beite inngår.» I Danmark og Sverige er det forbudt å holde føll og unghester alene, dette er noe vi mener må komme på plass i Norge også. I en del tilfeller mener vi at norske hester ikke har mulighet til lek og fri bevegelse daglig²¹.

Det er få faglærte hovslagere i Norge. Hovslagere skal ivareta hestens biomekanikk, hovhelse og bistå med medisinske problemer og medisinske beslag. Det er derfor behov for flere faglærte hovslagere for å ivareta hestens behov for godt hovstell. Hovslager bør utdannes til et høyt nivå og de bør være dyrehelsepersonell i og med at de kan skjære i levende vev.

Løsning:

- Forskrift om hestevelferd må revideres og inneha et forbud mot å klippe værhår på hest, da disse har en viktig sensorisk funksjon
- I Danmark og Sverige er det forbudt å holde føll og unghester alene, dette er noe vi mener må komme på plass i Norge også.
- Det trengs flere faglærte hovslagere
- det bør utredes om hovslagerutdanningen bør være en bachelor grad.
- Hovslagere bør være autorisert dyrehelsepersonell.

Ville dyr

Vi ser det som menneskets og samfunnets forpliktelse å sikre dyrene det naturgrunnlag de trenger for å leve i tråd med sin natur.

Dreping skal ikke aksepteres som eneste virkemiddel i forvaltningen av dyr. Innføring av arter som ikke har tilhørighet i norsk fauna skal ikke forekomme.

Innfangning av ville dyr for utstilling, opptreden, som familiedyr eller annen bruk til forretningsmessige eller underholdningsmessige formål må forbys.

Innfangning for vitenskapelig formål må kreves solid begrunnet i hensynet til dyrenes beste.

Verdien av utstilling til vitenskapelige eller undervisningsmessig formål må være meget godt begrunnet for å kunne aksepteres.

Vi ser meget kritisk på dyreparker og andre samlinger av ville dyr – herunder enkelte akvarier – til underholdningsformål.

Forsøksdyr

Norge har et høyt forbruk av forsøksdyr. Sammenlignet med tallene for EU bruker vi ca. en femtedel av dyrene i Europa. I 2020²² ble det brukt 2,28 millioner dyr i forsøk i Norge. Mesteparten av disse var fisk, men det brukes også over 50.000 pattedyr årlig til dyreforsøk. Totalantallet varierer noe fra år til år, blant annet avhengig av hvilke forsøk oppdrettsnæringen har behov for. De norske forsøksfiskene er dessuten overrepresentert i kategoriene for de mest belastende dyreforsøk. I 2016²³ ble det brukt hele 11,6 millioner individer. Med sitt høye forbruk bør Norge være ledende i arbeidet med å utvikle alternativer.

²¹ <https://www.nationen.no/kronikk/norge-et-hestehode-bak/>

²² https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/forsoksdyr/bruk_av_dyr_i_forsok_i_2020.42967/binary/Bruk%20av%20dyr%20i%20fors%C3%B8k%20i%202020

²³ https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/forsoksdyr/bruk_av_dyr_i_forsok_2016.28918/binary/Bruk%20av%20dyr%20i%20fors%C3%B8k%20i%202016

Dyrebeskyttelsen Norge

I Hurdalsplattformen²⁴ står det at regjeringen vil «støtte opp under prosjekt for å utvikle alternativ til dyreforsøk». Norge er i dag det eneste landet i Skandinavia som ikke har et eget fysisk senter for alternativer til dyreforsøk. I Norge er det Norecopa som leverer viktig kunnskap om de 3R-ene i forbindelse med dyreforsøk. De siste 15 årene har Norecopa utført et veldig viktig arbeid med å formidle hvordan dyreforsøk kan erstattes, forbedres og reduseres. I 2020 kom Forsøksdyrkomiteen²⁵ med en uttalelse der det anbefales å opprette et nasjonalt, statlig finansiert 3R-senter som vil kunne koordinere innsats fra alle involverte aktører og fremskynde utviklingen av alternativer til dyreforsøk gjennom et tilknyttet forsknings- og utviklingsfond.

Veterinærinstituttets fiskehelse rapport for 2021²⁶ konkluderer med at Norges høye antall forsøksdyr viser at det er behov for et bredt engasjement for å finne gode erstatninger til bruk av dyr i forsøk. «Et slikt bredt engasjement og systematisk arbeid med kunnskapsdeling kunne koordineres gjennom et nasjonalt 3R-senter. Gjennom et slikt senter kunne en også løse et stort problem ved at man ofte ikke vet hva som har blitt gjort tidligere og hva som eventuelt har gått galt i forsøk, fordi forskning med negative resultater som oftest ikke publiseres».

Løsning:

-Dyrebeskyttelsen Norge slutter seg til uttalelsene fra både Forsøksdyrkomiteen og Veterinærinstituttet, og ber om at det snarest opprettes et nasjonalt 3R-senter i Norge.

Pelsdyr

Nå som Norge har vedtatt avvikling av pelsdyrnæringen, er det å forby import av pels et naturlig og riktig steg videre. Et forbud vil sende viktige signaler til den internasjonale pelsindustrien. Uten et importforbud, vil det viktige arbeidet Norge har startet, ikke bli fullført. Vi må vise verden at pels er på vei ut, uavhengig av om produktet kommer fra Norge eller fra andre land. Målet på verdensbasis må være å utfase alt hold av pelsdyr og bruk av slike produkter, for å beskytte dyrene som utnyttes i denne industrien.

Ved å fortsatt tillate import, sender vi blandede signaler til resten av verden. Vi ønsker ikke pelsdyr i Norge, fordi dyrene utsettes for belastninger som ikke kan forsvares ut fra formålet med dyreholdet. Denne begrunnelsen for avviklingen i Norge, bør også kunne komme pelsdyr som lever under samme, eller verre, forhold i andre land til gode. Dette må være god nok grunn til at alle politiske partier kan stille seg bak et importforbud på pels.

Løsning:

-Forby import av pels

Ofring av dyr

Dyrebeskyttelsen Norge mener at ofring av dyr bryter med dyrevelferdsloven på flere områder, blant annet ved at den lovpålagte respekten vi skal ha for dyr (§ 1) og dyrets egenverdi (§ 3) er ikke ivaretatt. Når det gjelder avliveningen av disse dyrene, vet vi ikke hvordan dette foregår, men vi mener det er stor risiko for at avliveningen ikke foregår etter § 12 på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Løsning:

Vi mener det må komme klart frem i dyrevelferdsloven § 12 at dyrefring er forbudt på lik linje med at avlivening av dyr ikke skal skje som et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement eller forbudt etter § 14. Dette forbudet mener vi må gjelde alle offerhandlinger; religiøse, okkulte og eventuelt andre varianter.

Merking av mat

Vi støtter Dyrevernalliansens arbeid med Dyrevernmerket.

Vi mener i tillegg at forbrukeren har krav på å vite om kjøttet de spiser stammer fra dyr som er slaktet uten bedøvelse og at kjøtt fra dyr som er slaktet uten bedøvelse skal merkes.

²⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2877252>

²⁵ <https://www.forsoksdyrkomiteen.no/behov-for-utredning-om-forskning-uten-forsoksdyr-og-et-nasjonalt-3r-senter>

²⁶ <https://www.vetinst.no/rapporter-og-publikasjoner/rapporter/2022/fiskehelse rapporten-2021>

WHO's diagnoseregister (ICD11)

Fra 2022 kunne helsevesenet i Norge ta i bruk et nytt diagnoseregister som heter ICD-11. Dette diagnoseregisteret er vedtatt av Verdens helseorganisasjon (WHO) og skal brukes over store deler av verden. Det nye registeret er en videreutvikling av det diagnoseregisteret vi har i dag og inkluderer diagnoser fra tradisjonell kinesiske medisin (TCM). Dette er ikke-vitenskapelige diagnoser hvor behandlingen kan bestå av kroppsdeler og andre produkter fra ville dyr. Dyrebeskyttelsen Norge er bekymret over konsekvensene dette vil ha for truede dyrearter, som blant annet pangolin og nesehorn, og for dyrevelferden til for eksempel bjørner som blir holdt i bur for at man skal kunne tappe galle fra dem. I tillegg medfører remedier basert på dyreprodukter en stor og unødvendig risiko for pandemier.

Løsning:

- Bruk av dyredeler til uvirksom behandling innen tradisjonell kinesisk medisin må forbys. Videre må import og salg av dyredeler som uvirksom medisin forbys.
- Norge bør arbeide aktivt internasjonalt for å stanse bruk av uvirksom og skadelig bruk av dyredeler i behandlingsøyemed.

Zoobransjen

Vi mener at når dyr selges over disk, utgjør det en velferdsrisiko. Det er ikke lov å selge hund, katt og ilder over disk, mens det gjøres fortsatt med kanin, marsvin, hamster og andre smågnagere, samt fugl og fisk. Vår erfaring er at det i en del tilfeller er manglende kunnskap hos personalet i dyrebutikken om dyrene de selger. Kaniner sitter f.eks. ofte enkeltvis i små bur i butikken og burene nye eier blir anbefalt å kjøpe er altfor små. I tillegg har vi erfart at det ofte gis feil råd om fôring. Vi ser dessverre at mange dyr som selges over disk avles for å være søte ved salgstidspunktet, for eksempel kaniner som avles med kort snute og gjerne hengeører. Disse dyrene vokser ofte opp til et liv med store helseproblemer, som feil tannstilling (noe som kan ha fatale konsekvenser) og gjentatte ørebetennelser. Slik avl er dessverre ikke unik for kanin.

Løsning:

- Vi mener det er vesentlig at disse dyrene blir ID-merket og at man dermed kan spore ulike hendelser i dyrets liv, blant annet hvem som er oppdretter, sykdommer som registreres hos veterinær mm, samt koble dyr og eier sammen. Det vil også være viktig ved brudd på dyrevelferdsloven, slik at eier kan straffes for forholdene.

Burdyr

Mange av våre populære familiedyr lever store deler av livet sitt i et lite bur, blant annet ulike fugler og smågnagere. Mange av disse dyrene bor også alene, selv om de trenger en venn for å trives. Dyrene får dermed ikke mulighet til å utføre naturlig atferd og resultatet kan bli høyt stressnivå eller apati (dyret har gitt opp), og stor fare for vanskjøtsel. Skader ved feil innredning eller feil håndtering er ikke uvanlig, og man kan ikke se bort fra at disse dyrene utsettes for bevisst påførte skader. Burdyr er dyr som ofte gis til barn, og som «forsvinner» på barnerommet uten mye tilsyn fra familiens voksne. Det er ulovlig å gi barn under 16 år hovedansvaret for dyr. Dessverre ser det ut til at en del foreldre ikke har fått med seg dette eller ignorerer ordlyden. Dette mener vi utgjør en risiko for dårlig dyrevelferd.

Løsning:

- ID-chip registrert på kjøper der dyrets eierhistorikk fra oppdretter, i alle salgsløp og til ny eier blir registrert, ville gitt disse dyrene bedre rettsvern og mulighet for å straffeforfølge eier når dyrene dumpes og vanskjøttes og når de avles eller selges i strid med loven.
- Mattilsynet må også utføre tilsyn med denne utsatte dyregruppen.

Tamfugl/ eksotiske fugler

Tamfugl (eksotiske fugler) er på lik linje med kanin, ofte svært misforstått. Tradisjonelt har fuglene blitt holdt i små bur som et slags levende inventar. Ansatte i dyrebutikker har som regel utilstrekkelig kompetanse på fugl, og mange nye dyreeiere setter seg ikke inn i hva det vil si å ha fugl som familiedyr. Mange kjøper undulater uten å være klar over at de lever lenge (opptil 18 år), og at de i naturen lever i veldig store kolonier og dermed trenger minst en undulatvenn for å trives. Dette gjelder også andre fuglearter. Fugler trenger å oppholde seg flere timer daglig utenfor buret for å ha god helse og velferd. Et annet stort problem er all "kjøkkenoppdrett" som foregår, hvor privatpersoner avler på familiefuglene fordi "det er så koselig med egg".

Dyrebeskyttelsen Norge

Da den gjengse fogleeier oftest ikke vet hva fugleunger trenger, fører dette til høy grad av innavl og «B-varer», som er dyr med fysiske skavanker og dårlige liv. Undulat er for eksempel en så billig fugl, at folk flest aldri tar den med til veterinær. Således dør mange fugler en langsom død, infisert av parasitter, mangel på D-vitamin, kalsium eller av luftveisinfeksjoner.

Større fuglearter blir ofte et statussymbol og en «salgsware» og kan bli sittende i dyrebutikker i lengre tid, noe som ofte medfører at fuglene blir nedbrutt, deprimerede, aggressive, plukker seg og dermed blir uønsket. Et annet stort problem er den storstilte smuglingen av truede dyrearter, hvor fugler utgjør en svært stor andel. Det er store penger å tjene på fugl. EU har pålagt alle land at rødlistede arter skal merkes og ha eiersertifikat (CITES²⁷). Fremdeles er det en lang vei igjen til vi kommer i mål med dette.

Løsning:

-Vi trenger et bedre system for å merke/spore dyrene, særlig med tanke på at mange fugler har potensiale til å leve lange liv.

Jakt

Dyrebeskyttelsen Norge er prinsipielt motstander av all fangst og drap av ville dyr, og at disse påføres smerte, lidelse eller ulempe. Samfunnets aksept for dreping som rekreasjon og hobby forhindrer utvikling av de holdninger som er nødvendig for å sikre forsvarlig dyrehold og forebygge dyremishandling.

Hijakt

Det er i dag forbudt med hijakt i Norge (se viltforskriften) og dette forbudet må opprettholdes.

Buejakt

Det er i dag forbudt med buejakt i Norge (se viltloven) og dette forbudet må opprettholdes.

Rovdyr

Rovdyrs rett til liv og velferd må respekteres. Så lenge vi tillater jakt på rovdyr, må det være en målsetting at så få som mulig skal drepes og at drepingen skal skje så skånsomt som mulig. All jakt må utøves av profesjonelt personell under statlig ansvar og kontroll. Det er dyreeiers ansvar å verne husdyr mot angrep fra rovdyr, men storsamfunnet må bistå.

Løsning:

-Myndighetene må ha et spesielt ansvar for å bedrive holdningsskapende virksomhet og gi informasjon og veiledning med sikte på tilpassing til – og toleranse overfor – rovdyrers tilstedeværelse.

-Det må forskes på mulige løsninger på konflikten mellom rovdyr og beitedyr

Småvilt

I dag er det ingen ferdighetskrav til bruk av hagle før man drar på jakt. Det burde som et minimum være årlig ferdighetskrav både til å treffe leirdue eller lignende og blink med hagle, i forkant av jaktseasonen. Både avstandsbedømmelse og reaksjonsevne er viktige personlige egenskaper for human jakt. Det er stor risiko for skadeskyting, spesielt på fugl.

Jegere bør også årlig vise at de har tilstrekkelig gode holdninger og ferdigheter innen artsbestemmelse.

Løsning:

-bedre opplæring av jegere, med årlig repetisjonstest i ferdigheter og kunnskap.

---

²⁷ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/handel-med-truede-arter-cites/>

Storvilt

Bestandene med storvilt burde i all hovedsak vært regulert av de store rovdyrene våre. I rovdyrprioritert område må bestanden av storvilt ikke skytes ut til en slik grad at man ødelegger for rovvilts naturlige jakt.

Transport

Vi er bekymret over hviletiden til sjåføren. Griser kan begynne å slåss når transportbilen står stille, og dette er godt synlig på dyrene når de ankommer slakteriet. Vi mener derfor det er vesentlig for dyrevelferden under transport av levende dyr at det alltid er to sjåførere på bilen, slik at transporttiden blir kortere og at bilen ikke blir stående stille over lenger tid. I tillegg vil det være tryggere dersom noe skulle skje med sjåføren eller med dyrene underveis.

Vi mener at dagens transport av gris til slakterier bryter med lovverket ved at dyrene ikke er godt nok ivaretatt under transporten i alle tilfeller der sjåføren må hvile.

Slakt

At dyrene blir godt ivaretatt på slakteriet er viktig. Slakteriene bør dokumentere kritiske kontrollpunkter. EFSA kom i 2020 med en rapport om velferd hos gris ved slakting²⁸.

EFSA har delt slakteprosessen inn i tre hovedgrupper; alt som skjer før bedøving (ankomst til slakteriet, lossing fra bilen, oppholdet i binger på slakteriet og håndtering og flytting av dyrene til bedøvelsesområdet), bedøving (inkludert fiksering) og avblødning (avlivningen).

EFSA-rapporten slo fast at risikoen for dårlig velferd var størst i forbindelse med bedøving og avblødning. De fant at menneskelig svikt, i form av manglende kunnskap eller utmattelse, var hovedårsaken til dette. I tillegg ble det påpekt at slakteriets utforming og ledelse var avgjørende for å forbygge uønskede hendelser.

Dyrebeskyttelsen Norge mener det er svært viktig at et innføres kameraovervåking på slakteriene for å sikre dyrevelferden i slakteprosessen.

Halal/bedøvelse

I dag kan halalslaktet kjøtt importert fra utlandet selges til uvitende forbrukere, det kan kamoufleres i ferdigprodukter og selges som restaurantkjøtt, helt uten krav til merking. Dette er å føre forbrukeren bak lyset. Dyrebeskyttelsen Norge ønsker et forbud mot å importere slikt kjøtt inn til Norge, og at slike kjøttvarer må være tydelig merket på en måte forbrukeren forstår, inntil et forbud kommer på plass.

Bedøvelse med CO₂ og strøm

Dyrebeskyttelsen Norge mener at både bedøvelse med CO₂ og bedøvelse ved bruk av strøm er stressende, i tillegg gir CO₂-bedøvelse smertefull kvelningsfølelse. Disse to formene for bedøvelse av gris bør avskaffes og erstattes.

Løsning:

-Det bør det forskes på ny dyrevelferdsvennlig teknologi som ivaretar dyrevelferden bedre.

Reinsdyr

Tamrein sulter og utsettes for dårlig velferd fordi det holdes flere dyr enn næringsgrunnlaget tilsier. Vi mener reindriftsnæringen må i mye større grad må tilpasse antall dyr etter næringsgrunnlaget, og gi tilleggsfôr, slik at dyrene slipper å lide unødige. Man vet også at rovdyrtapet øker når reinen blir svak på grunn av underernæring.

Reindriftsnæringen er spesiell fordi dette i stor grad har med tilhørighet og levevis å gjøre, og dermed har et annet utgangspunkt enn det tradisjonelle dyreholdet. Det er viktig å ta med seg at i forarbeidene til dyrevelferdsloven står det; «Tradisjon, kultur og religion kan dermed ikke alene være avgjørende for å tillate handlinger som faglig fremstår som dyrevernmessig uforsvarlig».

Vi mener at myndighetene må ta sitt ansvar her og blant annet hjelpe til med tilleggsfôring ved behov. Dette er en næring som er offer for klimautfordringer og dette mener vi at samfunnet må ta et ansvar for.

²⁸ www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6148

Dyrebeskyttelsen Norge

Løsning:

-Redusere antall rein og tilleggsføre

Dyrepoliti

Dyrebeskyttelsen Norge får mange henvendelser fra publikum om dyr som har måtte lide altfor lenge grunnet manglende tiltak fra Mattilsynets side og manglende etterforskning fra politiet.

Både Mattilsynet og politiet har knapt med ressurser og må prioritere hardt. Dermed vil en katt som har blitt skutt, vike for saker om vold i hjemmet eller grove tilfeller av vinningskriminalitet.

For å bedre ivareta dyrenes velferd og rettsvern, ønsker Dyrebeskyttelsen Norge et eget, landsdekkende dyrepoliti. Med et eget dyrepoliti, vil ressursene kunne prioriteres til å avdekke og avverge dyretragedier på et tidligere stadium.

Se sammenhengen

Dyrebeskyttelsen Norge er opptatt av dyrs rolle i saker om vold i nære relasjoner. Derfor mener vi det er helt nødvendig at lovverket håndterer komplekse voldskonstellasjoner der dyr blir brukt som et instrument i volden. For det første må politiet og Mattilsynet ha mulighet til å ta dyr i midlertidig forvaring også i andre situasjoner enn ved rene brudd på dyrevelferdsloven. For det andre må vold og trussel om vold mot familiedyr være skjerpene når det skjer som ledd i annen voldsutøvelse. Dyrebeskyttelsen Norges erfaring er at de fleste voldshendelser mot dyr i dag blir henlagt. Dersom det foreligger tiltale, er det i all hovedsak etter dyrevelferdsloven.

Løsning:

-Vi mener straffeloven må utformes slik at både sårbare mennesker og dyr blir tilstrekkelig ivaretatt.